

การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยสภาองค์กรชุมชน PROVINCIAL DEVELOPMENT PLANNING BY COMMUNITY ORGANIZATION COUNCIL

พิศดาร แสนชาติ¹

Pissadarn Saenchat¹

บทคัดย่อ

การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยสภาองค์กรชุมชนเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและการปฏิบัติในการบริหารการพัฒนาชุมชนแบบจากล่างขึ้นบน ที่ส่งเสริมให้ภาคประชาชนจัดทำแผนพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นอย่างมีหลักการ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการส่วนภูมิภาคต้องสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการจัดทำและเสนอแผนพัฒนาชุมชน แล้วยอมรับนำแผนไปเข้าสู่กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและแผนพัฒนาจังหวัด

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอกรอบแนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนคร และกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนคร โดยเป็นการสรุปบทเรียนจากการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนคร ในปี พ.ศ. 2564 ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การพัฒนาศักยภาพในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบล (2) การพัฒนาแผนพัฒนาตำบลสู่แผนพัฒนาจังหวัด (3) การบูรณาการแผนพัฒนาจังหวัดสู่แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด

คำสำคัญ: แผนพัฒนาจังหวัด, สภาองค์กรชุมชน

¹หลักสูตรการจัดการภาครัฐและเอกชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹Program in Public and Private Sector Management, Faculty of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University.

อีเมล: pisdpc7@gmail.com

Abstract

Provincial Development Planning drafted by the Community Organization Council provides a process for change concept and practice in Community Development Administration using the bottom-up management approach. The plan is constructed in order to promote the civil sector to formally make a community and local development plan with principles. The construction of the Community Organization Council's Provincial Development Planning, therefore, complies with the purposes of the Community Organization Council Act B.E. 2551 (2008); the Act requires the local government organizations as well as the provincial governments to support the civil/people sector's participation in preparing and proposing the community development plan. After the civil/people's sector's proposals have been approved, the proposed ideas will be processed and included in the Local Development Plan and the Provincial Development Plan.

This article summarizes the Provincial Development Planning proposed by Sakon Nakhon Community Organization Council in the year 2021. The planning procedure incorporated 3 stages as follows: (1) developing the potential of leaders of Sub-district Community Organization Council, (2) developing and submitting the Sub-district Development Plan to be included in the Provincial Development Plan, and (3) integrating the Provincial Development Plan into the Provincial-Group Development Plan.

Keywords: Provincial Development Plan, Community Organization Council

บทนำ

การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยสภาองค์กรชุมชน เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและการปฏิบัติในการบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นแบบจากล่างขึ้นบน ที่ส่งเสริมให้ภาคประชาชนจัดทำแผนพัฒนาชุมชน และท้องถิ่นอย่างมีหลักการ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 มาตรา 27 ซึ่งกำหนดให้ที่ประชุมในระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนตำบลเสนอแนวทางการพัฒนาจังหวัดต่อผู้ว่าราชการจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไข หรือความต้องการของประชาชนในเรื่องการจัดทำบริการสาธารณะ การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด เสนอข้อคิดเห็นในเรื่องที่ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดปรึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างสภาองค์กรชุมชนตำบล เพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมถึงเสนอรายชื่อผู้แทนระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนตำบลไปร่วมประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล (ราชกิจจานุเบกษา, 2551, หน้า 35) ซึ่งในปี พ.ศ. 2564 เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้มีกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลภาคประชาชนและพัฒนาเป็นแผนพัฒนาจังหวัด เสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อพิจารณาสู่แผนพัฒนาจังหวัด และเสนอต่อนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อพิจารณาเข้าสู่แผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนจังหวัดด้วย จึงนับเป็นการยกระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผน

พัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้การปฏิบัติงานของภาคราชการสามารถเข้าถึงเป้าหมายของการพัฒนาพื้นที่ได้ตรงจุดมากยิ่งขึ้นรวมทั้งจะช่วยสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันและลดความขัดแย้งของภาครัฐและภาคประชาชน อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน

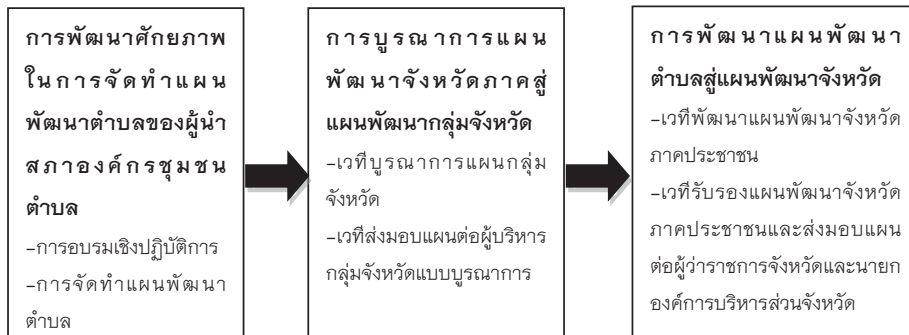
กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยสภาองค์กรชุมชน ได้จัดทำขึ้นภายใต้โครงการพัฒนาศักยภาพคนและเครือข่ายองค์กรชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2564 โดยเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 20 จังหวัด ได้ดำเนินการการสร้างและพัฒนาแกนนำของสภาองค์กรชุมชนทั้งระดับตำบลและระดับจังหวัดให้มีศักยภาพในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดภาคประชาชน เป็น “ผู้นำยุทธศาสตร์หรือผู้นำการเปลี่ยนแปลง” ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลงในชุมชนท้องถิ่นปัจจุบันให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ เช่น ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป็นต้น (คณะทำงานพัฒนาศักยภาพองค์กรชุมชนและสภาองค์กรชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2563, หน้า 6) มีเป้าหมายการดำเนินงานครั้งแรก 20 จังหวัด ๆ ละ 44 ตำบล ๆ ละ 15 คน โดยมีการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ผู้นำของสภาองค์กรชุมชนตำบลเหล่านั้นได้จัดทำแผนพัฒนาตำบลของตนเอง จากนั้นจึงจัดเวทีพัฒนาแผนพัฒนาตำบลสู่แผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดตามลำดับ รวมทั้งจัดให้มีเวทีรับรองและนำเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดแต่ละจังหวัดและผู้บริหารกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการด้วย ในบทความเรื่อง “กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยสภาองค์กรชุมชน” นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นจังหวัดแรกที่ได้ทำการสรุปบทเรียนจากการดำเนินงานในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยภาคประชาชนที่เกิดขึ้นในประเทศไทย โดยจะนำเสนอเนื้อหาของการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนครเป็นกรณีศึกษาตัวอย่าง ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงสภาพการณ์การพัฒนาศักยภาพแกนนำสภาองค์กรชุมชนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล การพัฒนาแผนพัฒนาตำบลสู่แผนพัฒนาจังหวัด และการบูรณาการแผนพัฒนาจังหวัดสู่แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดตามลำดับ

วัตถุประสงค์

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอกรอบแนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนคร และกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนคร โดยได้รวบรวมข้อมูลมาจากราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 โครงการพัฒนาศักยภาพคนและเครือข่ายองค์กรชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2564 และผลการดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพคนและเครือข่ายองค์กรชุมชนกลุ่มจังหวัดปึงสนุก พ.ศ. 2564 เฉพาะในพื้นที่จังหวัดสกลนคร ซึ่งจะได้นำเสนอสาระสำคัญ ประกอบด้วย กรอบแนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนคร และกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนคร ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนคร

การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนคร ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การพัฒนาศักยภาพในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบล (2) การพัฒนาแผนพัฒนาตำบลสู่แผนพัฒนาจังหวัด และ (3) การบูรณาการแผนพัฒนาจังหวัดภาคสู่แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แสดงเป็นกรอบแนวคิดได้ดังภาพ 2.1 ต่อไปนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวความคิดการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยสภาองค์กรชุมชน

จากกรอบแนวความคิดการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนคร สามารถอธิบายกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนครได้ ดังต่อไปนี้

กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนคร

กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบล การพัฒนาแผนพัฒนาตำบลสู่แผนพัฒนาจังหวัดภาคประชาชน และการบูรณาการแผนพัฒนาจังหวัดภาคสู่แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ (พิศดาร แสนชาติ, 2564, หน้า 161-170)

1. **การพัฒนาศักยภาพในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบล** โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการและการจัดทำแผนพัฒนาตำบล โดยมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การดำเนินการอบรมพัฒนาศักยภาพ ดังนี้

1.1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะทำงานพัฒนาศักยภาพคนและเครือข่ายองค์กรชุมชนกลุ่มจังหวัด บึงสกุและจังหวัดสกลนคร แกนนำสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดสกลนคร และหน่วยงานภาคี ดังนี้

1.1.1 คณะทำงานพัฒนาศักยภาพคนและเครือข่ายองค์กรชุมชนกลุ่มจังหวัดบึงสกุและจังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย คณะทำงานกลาง คณะทำงานธุรการและการเงิน คณะทำงานผู้ทรงบัญญัติ คณะทำงานติดตามประเมินผลและวิชาการ คณะทำงานจังหวัดสกลนคร (ทีมปฏิบัติการ)

1.1.2 แกนนำสภาองค์กรชุมชนตำบล กำหนดจำนวนผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาศักยภาพของสภาองค์กรชุมชนตำบลไว้ 44 ตำบล ๆ ละ 15 คน รวม 660 คน (เครือข่ายองค์กรชุมชนกลุ่มจังหวัดบึงสกุ, 2564, หน้า 3) พบว่า มีผู้เข้ารับการอบรม 675 คน มากกว่าเป้าหมายร้อยละ 2.27

1.1.3 หน่วยงานภาคีหนุนเสริมในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนคร ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา และภาคเอกชน ดังต่อไปนี้

1) สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สนับสนุนงบประมาณโครงการพัฒนาศักยภาพคนและเครือข่ายองค์กรชุมชนกลุ่มจังหวัดบึงสกุ จำนวน 4,400,000 บาท

2) โครงการพัฒนาศักยภาพคนและเครือข่ายองค์กรชุมชนกลุ่มจังหวัดบึงสกุ จัดสรรมาจากงบประมาณในข้อ 3.1 ในการพัฒนาศักยภาพการจัดการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนคร จำนวน 987,260 บาท รวมทั้งสนับสนุนบุคลากรและวิชาการ

3) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้การสนับสนุนวิทยากรและทีมติดตามประเมินผลโครงการ

4) มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร สนับสนุนวิทยากรให้ความรู้ทางวิชาการและการติดตามประเมินผลโครงการ รวมทั้งอนุเคราะห์สถานที่ในการดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผน

5) ศูนย์เรียนรู้ของชุมชนเครือข่ายมหาวิทยาลัยชีวิตเมืองนครพนม สนับสนุนวิทยากร

6) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลในจังหวัดสกลนคร 44 แห่ง สนับสนุนให้สถานที่ในการดำเนินการ รวมทั้งการรับบรรจุโครงการในแผนพัฒนาตำบล

7) องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร สนับสนุนสถานที่ในการดำเนินการ และการรับโครงการเพื่อบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น

8) จังหวัดสกลนคร ยอมรับสนับสนุนบรรจุโครงการไว้ในแผนพัฒนาจังหวัดสกลนคร

1.2 การดำเนินการอบรมพัฒนาศักยภาพการจัดการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดสกลนคร ตามหลักสูตรการบริหารจัดการขององค์กรชุมชนตามหลักธรรมาภิบาล จัดเป็น 8 รุ่นตามโซนอำเภอ ระหว่างวันที่ 11 มีนาคม 2564 ถึง 23 มิถุนายน 2564 มีการดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 การเตรียมความพร้อมของผู้เข้ารับการอบรมให้เกิดพลังในการปฏิบัติการประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วมตลอดหลักสูตร

1.2.2 ปฏิบัติการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่

1) การปรับกระบวนทัศน์ เรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนและการบริหารการพัฒนาประเทศไทย

2) การให้ความรู้ในหลักการที่สำคัญ ประกอบด้วย พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 แนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน การบริหารการพัฒนาของประเทศไทย การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และแนวคิดเรื่องการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ (ชาติวิวัฒน์ ร่วมสุข, 2564, หน้า 1-3)

3) การจัดทำแผนพัฒนาตำบลของสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดสกลนคร

1.3 การอบรมพัฒนาศักยภาพการจัดการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดสกลนครได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ของผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบล และได้ประเด็นงานในแผนพัฒนาตำบลของสภาองค์กรตำบลจังหวัดสกลนคร ดังนี้ (พิศดาร แสนชาติ, 2564, หน้า 166-167)

1.3.1 มีการประเมินความรู้ของผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวน 250 คน ภายหลังการอบรมพัฒนาศักยภาพการจัดการจัดทำแผนพัฒนาตำบล พบว่า ระดับคะแนนเฉลี่ยของความรู้ในการทำแผนโดยรวมแตกต่างจากก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยระดับคะแนนเฉลี่ยก่อนการอบรมอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.68) แต่ภายหลังการอบรมระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.88) โดยมีคะแนนเฉลี่ยในประเด็นย่อย ประกอบด้วย ระดับความรู้ที่เพิ่มจากระดับน้อยเป็นระดับมากมีจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ (1) การจัดการองค์กร การได้มาซึ่งกรรมการ งบประมาณ วัสดุ และระเบียบการ

ประชุม (2) การติดตามประเมินผลและการเขียนรายงาน (3) พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน ส่วนที่เพิ่มจากระดับปานกลางเป็นระดับมาก จำนวน 10 เรื่อง ได้แก่ (1) การบริหารทีมงานให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (2) การจัดทำแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาของชุมชนและนโยบายภาครัฐ (3) การวิเคราะห์สถานการณ์ และการจัดทำแผนการพัฒนา (4) การประสานงานภายในเครือข่ายตำบล อำเภอ จังหวัด และกับภาคีอื่น ๆ (5) การอำนวยความสะดวก การดำเนินงานตามโครงการ และการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ (6) กระบวนการประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วมการวางแผนงานโครงการ (7) การวางแผนงานโครงการ การวิเคราะห์ และการเขียนโครงการ

1.3.2 ได้ประเด็นงานในแผนพัฒนาตำบลของสภาองค์กรตำบลจังหวัดสกลนครทั้ง 44 ตำบล สามารถสรุปเป็นแผนพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม

จากการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของสภาองค์กรตำบลจังหวัดสกลนคร จำนวน 44 แผน ได้ถูกนำมาพัฒนาเป็นแผนพัฒนาจังหวัดภาคประชาชนดังมีรายละเอียดในหัวข้อต่อไปนี้

2. การพัฒนาแผนพัฒนาตำบลสู่แผนพัฒนาจังหวัดภาคประชาชน

2.1 มีการจัดเวทีพัฒนาแผนพัฒนาตำบลสู่แผนพัฒนาจังหวัดภาคประชาชนของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนคร ในวันที่ 16–17 กันยายน 2564 ณ ห้องประชุม 844 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร โดยคณะทำงานได้วิเคราะห์ประเด็นงานในแผนพัฒนาตำบลของสภาองค์กรชุมชนตำบลทั้ง 44 ตำบล เปรียบเทียบกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนคร ซึ่งมีประเด็นยุทธศาสตร์ 5 ประเด็น ได้แก่ (1) การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (2) การพัฒนาการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว (3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี (4) การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการอย่างสมดุลและยั่งยืน และ (5) การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลและความมั่นคง (จังหวัดสกลนคร, 2564, หน้า 219) แล้วสังเคราะห์โครงการและจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดภาคประชาชนให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสกลนคร ได้เป็น 8 ยุทธศาสตร์ 19 กลยุทธ์ (คณะทำงานพัฒนาศักยภาพคนและเครือข่ายองค์กรชุมชนกลุ่มจังหวัดบึงสกุณ, 2564, หน้า 12–13) ได้แก่

2.1.1 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมพัฒนาสวัสดิการชุมชนและที่อยู่อาศัย สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสกลนคร ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ ได้แก่

- 1) กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง
- 2) กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน
- 3) กลยุทธ์ที่ 3 ยกระดับกองทุนสวัสดิการชุมชนต้นแบบเป็นศูนย์เรียนรู้
- 4) กลยุทธ์ที่ 4 ช่อมแซมที่อยู่อาศัยของผู้ยากไร้
- 5) กลยุทธ์ที่ 5 สร้างบ้านมั่นคงเมือง-ชนบท
- 6) กลยุทธ์ที่ 6 ช่อมแซมบ้านผู้ประสบภัยพิบัติ

2.1.2 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมหลักประกันสุขภาพและการคุ้มครองสิทธิประชาชน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสกลนคร ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ ได้แก่

- 1) กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมประชาชนให้เข้าถึงสิทธิการมีสุขภาพดี

2) กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมการใช้สมุนไพรและการนวดไทยเพื่อสุขภาพ

2.1.3 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคณะทำงานตำบล สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลนคร ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี ประกอบด้วย 1 กลยุทธ์ ได้แก่

1) กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาศักยภาพคนและกลุ่มเพื่อการพัฒนาพื้นที่

2.1.4 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชนจังหวัดและสภาองค์กรชุมชนตำบลโดยการบูรณาการเชื่อมโยงภาคีร่วมพัฒนามาตรฐานหลักธรรมาภิบาล สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลนคร ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลและความมั่นคง ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ ได้แก่

1) กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชน

2) กลยุทธ์ที่ 2 บูรณาการเชื่อมโยงภาคีร่วมพัฒนา

2.1.5 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างความมั่นคงทางอาหาร ขยายฐานเกษตรอินทรีย์ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลนคร ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ ได้แก่

1) กลยุทธ์ ที่ 1 ส่งเสริมการผลิตข้าว ผัก สมุนไพรอินทรีย์

2) กลยุทธ์ที่ 2 อนุรักษ์ ผลิต เล็ก การใช้สารเคมีในภาคเกษตรกรรม

2.1.6 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6 การเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานราก ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลนคร ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาการค้าการลงทุน และการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ ได้แก่

1) กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาเครือข่ายเกษตรผสมผสานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ศาสตร์พระราชา

2) กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมการท่องเที่ยวกลุ่มโคกหนองนาโมเดล

2.1.7 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 7 การอนุรักษ์ พื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาชาวบ้านสู่การท่องเที่ยววิถีชุมชน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลนคร ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาการค้าการลงทุน และการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1 กลยุทธ์ ได้แก่

1) กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาตำบลรูปธรรมต้นแบบการอนุรักษ์ พื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาชาวบ้านสู่การท่องเที่ยววิถีชุมชน

2.1.8 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 8 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลนคร ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการอย่างสมดุลและยั่งยืน ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ ได้แก่

1) กลยุทธ์ ที่ 1 ส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจครอบครัวและป่าชุมชน

2) กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมการคัดแยกและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยครัวเรือนและชุมชน

3) กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาด

2.2 เวทีรับรองและส่งมอบแผนพัฒนารัฐบาลนครประชาชน โดยตัวแทนสภาองค์กรชุมชนตำบลที่เกี่ยวข้องและตัวแทนสภาองค์กรชุมชนตำบลทุกอำเภอร่วมกันพิจารณารับรองแผน แล้วนำเสนอและส่ง

มอบแผนพัฒนาจังหวัดภาคประชาชนของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนคร ต่อนายกองคการบริหารส่วนจังหวัด เพื่อพิจารณาบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร และเสนอต่อผู้ว่าราชการ จังหวัดสกลนครเพื่อพิจารณาบรรจุเข้าสู่แผนพัฒนาจังหวัดสกลนครทั้งปี 2566–2570 ซึ่งได้ดำเนินการ ในวันที่ 14 ตุลาคม 2564 ณ หอประชุมวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการสกลนคร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร โดยมีวัตถุประสงค์ และกิจกรรม ดังต่อไปนี้

2.2.1 วัตถุประสงค์ของการจัดเวที

- 1) เพื่อส่งเสริมให้กลไกภาคประชาชน มีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานจัดทำแผนพัฒนา จังหวัดภาคประชาชนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัดสกลนคร
- 2) เพื่อเสนอพัฒนาจังหวัดภาคประชาชนของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนครเข้าสู่ แผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนครจังหวัดสกลนคร
- 3) เพื่อเสนอแผนพัฒนาจังหวัดภาคประชาชนของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนครเข้าสู่ แผนพัฒนาจังหวัดสกลนคร

2.2.2 กิจกรรมในเวทีรับรองและเสนอแผนพัฒนาจังหวัดภาคประชาชน มีดังนี้

- 1) การบรรยายพิเศษเรื่องความสำคัญขององค์ภาคประชาชนกับการพัฒนาจังหวัด
- 2) กระบวนการนำเสนอ พัฒนา และรับรองแผนพัฒนาจังหวัดภาคประชาชนของสภา องค์กรชุมชนจังหวัดสกลนคร
- 3) การบรรยายพิเศษเรื่องการสนับสนุนสภาองค์กรชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด สกลนคร โดยรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร
- 4) รายงานการดำเนินงานจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดสกลนครภาคประชาชน
- 5) การกล่าวปาฐกถาและแนะนำถึงแนวทางการสนับสนุนการมีส่วนร่วมประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาจังหวัด โดยผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
- 6) การนำเสนอและส่งมอบแผนต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร และจังหวัดสกลนคร

เมื่อมีการนำเสนอและส่งมอบแผนพัฒนาจังหวัดภาคประชาชนต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัด สกลนคร และจังหวัดสกลนครแล้ว ได้มีการนำโครงการบางส่วนเข้าบูรณาการสู่แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ดังจะกล่าวในลำดับต่อไปนี้

3. การบูรณาการแผนพัฒนาจังหวัดภาคสู่แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด

คณะทำงานพัฒนาศักยภาพคนและเครือข่ายองค์กรชุมชนกลุ่มจังหวัดสนุกได้จัดทำเวทีบูรณาการ แผนพัฒนาจังหวัดภาคประชาชนของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนคร เข้ากับแผนของขบวนองค์กรชุมชน จังหวัดนครพนมและขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร เป็นแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดสนุกเพื่อนำเสนอและ ส่งมอบต่อผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนครในฐานะหัวหน้ากลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการกลุ่มจังหวัดภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ดังนี้

3.1 เวทีบูรณาการแผนกลุ่มจังหวัด ในวันที่ 23 ธันวาคม 2564 ณ ห้องประชุม 844 คณะวิทยาการ จัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

3.2 เวทีส่งมอบแผนต่อผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนครในฐานะหัวหน้ากลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการกลุ่ม จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ในวันที่ 24 ธันวาคม 2564 ณ ศาลากลางจังหวัดสกลนคร

บทสรุป

การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนคร เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและการปฏิบัติในการบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นแบบจากล่างขึ้นบน ที่ส่งเสริมให้ภาคประชาชนจัดทำแผนพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นอย่างมีหลักการ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 มาตรา 27 โดยบทความนี้ได้สรุปบทเรียนจากการดำเนินงานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนคร ในปี พ.ศ. 2564 ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. การพัฒนาศักยภาพในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบล โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการและการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วย คณะทำงานพัฒนาศักยภาพคนและเครือข่ายองค์กรชุมชนกลุ่มจังหวัดบึงสกุและจังหวัดสกลนคร แกนนำสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดสกลนคร และหน่วยงานภาคีหุ้นส่วนเสริม ใช้หลักสูตรการบริหารจัดการขบวนองค์กรชุมชนตามหลักธรรมาภิบาลในการอบรม ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การปรับกระบวนทัศน์ เรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนและการบริหารการพัฒนาประเทศไทย (2) การให้ความรู้ในหลักการที่สำคัญ (3) การจัดทำแผนพัฒนาตำบลของสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดสกลนคร ผลของการอบรมได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคือ ทำให้ผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลมีความรู้เพิ่มขึ้นในเรื่อง (1) การจัดการองค์กร การได้มาซึ่งกรรมกรงบประมาณ วัสดุ และระเบียบการประชุม (2) การติดตามประเมินผลและการเขียนรายงาน (3) พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน (4) การบริหารทีมงานให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (5) การจัดทำแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาของชุมชนและนโยบายภาครัฐ (6) การวิเคราะห์สถานการณ์และการจัดทำแผนการพัฒนา (7) การประสานงานภายในเครือข่ายตำบล อำเภอ จังหวัด และกับภาคีอื่น ๆ (8) การอำนวยความสะดวก การดำเนินการตามโครงการ และการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ (9) กระบวนการประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วมการวางแผนงานโครงการ (10) การวางแผนงานโครงการ การวิเคราะห์ และเขียนโครงการ รวมทั้งได้ประเด็นงานในแผนพัฒนาตำบลของสภาองค์กรตำบลจังหวัดสกลนครทั้ง 44 ตำบล เป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม

2. การพัฒนาแผนพัฒนาตำบลสู่แผนพัฒนาจังหวัดโดยการจัดเวทีพัฒนาแผนพัฒนาจังหวัดภาคประชาชนและจัดเวทีรับรองแผนพัฒนาจังหวัดภาคประชาชนส่งมอบแผนต่อผู้ว่าราชการจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งแผนพัฒนาจังหวัดภาคประชาชนของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนครมี 8 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1) การส่งเสริมพัฒนาสวัสดิการชุมชนและที่อยู่อาศัย (2) การส่งเสริมหลักประกันสุขภาพและการคุ้มครองสิทธิประชาชน (3) การพัฒนาศักยภาพคณะทำงานตำบล (4) การพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชนจังหวัดและสภาองค์กรชุมชนตำบลโดยการบูรณาการเชื่อมโยงภาคีร่วมพัฒนาตามหลักธรรมาภิบาล (5) การสร้างความมั่นคงทางอาหาร ขยายฐานเกษตรอินทรีย์ (6) การเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานราก ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (7) การอนุรักษ์ พันธุ์วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาชาวบ้านสู่การท่องเที่ยววิถีชุมชน (8) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน

3. การบูรณาการแผนพัฒนาจังหวัดภาคประชาชนสู่แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด คณะทำงานพัฒนาศักยภาพคนและเครือข่ายองค์กรชุมชนกลุ่มจังหวัดสกุได้จัดทำเวทีบูรณาการแผนพัฒนาจังหวัดภาคประชาชนของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนคร เข้ากับแผนของขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดนครพนมและขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร เป็นแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดสกุเพื่อนำเสนอและส่งมอบต่อผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนครในฐานะหัวหน้ากลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2

เอกสารอ้างอิง

- คณะทำงานพัฒนาศักยภาพองค์กรชุมชนและสภาองค์กรชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2563). *คู่มือการบริหารโครงการ โครงการพัฒนาศักยภาพคนและเครือข่ายองค์กรชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2564*. ขอนแก่น: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- คณะทำงานพัฒนาศักยภาพคนและเครือข่ายองค์กรชุมชนกลุ่มจังหวัดปึงสนุก. (2564). *บันทึกการประชุมการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์พัฒนาตำบลสู่แผนพัฒนาจังหวัดภาคประชาชน*. สกลนคร: โครงการพัฒนาศักยภาพคนและเครือข่ายองค์กรชุมชนกลุ่มจังหวัดปึงสนุก.
- เครือข่ายองค์กรชุมชนกลุ่มจังหวัดปึงสนุก. (2564). *โครงการพัฒนาศักยภาพคนและเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนกลุ่มจังหวัดปึงสนุก*. สกลนคร: เครือข่ายองค์กรชุมชนกลุ่มจังหวัดปึงสนุก.
- จังหวัดสกลนคร. (2564). *แผนพัฒนาจังหวัดสกลนคร (พ.ศ. 2561 – 2565) ฉบับทบทวน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*. สกลนคร: สำนักงานจังหวัดสกลนคร
- ชาติวัฒน์ ร่วมสุข. (2564). *เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องการปรับกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนและการบริหารการพัฒนาของประเทศไทย*. สกลนคร: โครงการพัฒนาศักยภาพคนและเครือข่ายองค์กรชุมชนกลุ่มจังหวัดปึงสนุก.
- “พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551”. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนที่ 31 ก หน้า 26–38. 8 กุมภาพันธ์ 2551.
- พิศดาร แสนชาติ. (2564). *การพัฒนาศักยภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดภาคประชาชนของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสกลนครภายใต้โครงการพัฒนาศักยภาพคนและเครือข่ายองค์กรชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2564*. สกลนคร: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.